

ILO NİÇİN KURULDU?

Aydınlık Gazetesi, 25 Mayıs 2019

Yıldırım Koç

2019 yılında 100.kuruluş yıldönümü kutlanan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sendikal hak ve özgürlükler ve temel işçi hakları konusunda çok önemli düzenlemeler getirdi. Devletlerin üye olduğu, işverenlerin de önemli ölçüde etkileyebildiği bu örgüt, nasıl oldu da, yaptırım gücünün olmamasına karşın, böylesine önemli hak ve özgürlükleri tanıdı?

Bu soruya yanıt verebilmek için önce 1919 yılına, ardından da soğuk savaşın en sert biçimde yaşandığı 1948-1953 dönemine gideceğiz.

1919'DA NELER OLDU?

Bolşevikler 1917 yılı Kasım ayında Rusya'da iktidara geldi. Beklentileri ve umutları, Rus Devrimi'nin Avrupa devrimlerinin öncüsü ve tetikleyicisi olmasıydı. Özellikle Almanya'da bir devrimin gerçekleşmesini dört gözle bekliyorlardı. Gerçekten de Almanya'da ve Macaristan'da işçi ayaklanmaları oldu, sovyetler kuruldu. Başka ülkelerde de yaygın işçi eylemleri ortaya çıktı. Ancak Avrupa'nın sosyalistleri Bolşevikler'den farklıydı. Bolşevikler Çarlığın baskısına karşı onyıllardır zor koşullarda mücadele ediyorlardı. Avrupa'nın emperyalist ülkelerinin sosyalistleri ise, emperyalist sömürünün sağladığı demokratik ortamda legal mücadele içindeydiler. Avrupa'daki girişimler başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun üzerine Bolşevikler, 1919 yılı Mart ayı başlarında Komünist Enternasyonal'i (Üçüncü Enternasyonal veya Komintern) kurdular. Bir dünya komünist partisi niteliğindeki Komintern, Avrupa'da devrim örgütlenme çabasına girdi.

Komünistlerin amacı, Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı çok büyük tahribatla kapitalizme tepki duyma eğilimi güçlenmiş olan işçi sınıflarını örgütlemek, kapitalizmi yıkmaktı.

Emperyalist ülkelerin devletlerinin, sermayedar sınıflarının ve kapitalizmi destekleyen sendikalarının buna tepkisi ise ILO'yu kurmak oldu. Kapitalizmi yıkmaya çalışan Komintern'e karşı, kapitalizmde reformlar yaparak kapitalizmi işçiler açısından daha yaşanılır bir hale getirmeye çalışan Uluslararası Çalışma Örgütü'nü (ILO) kurdular.

Bu nedenle, Komintern'in kontrolündeki Sendikalar Kızıl Enternasyonal'i'nin (Profintern veya RILU) 1921 yılındaki tüzüğü'nün II/4. maddesi, örgütün hedefleri ve amaçları arasında "programı ve taktikleriyle dünya burjuvazisinin savunma aracı olan (Milletler Cemiyeti'ne bağlı) Uluslararası Çalışma Bürosu'na karşı kararlı bir savaş sürdürmek" de yer alıyordu.

Sovyetler Birliği ILO'ya ancak Nazi tehlikesinin 1933 yılında tırmanması üzerine 1934 yılında üye oldu.

ILO Anayasası, Birinci Dünya Savaşı'nın galip devletleriyle Almanya arasında 1919 yılında imzalanan Versay Antlaşması'nın bir bölümü olarak kabul edildi. Ayrıca, Osmanlı ile galip devletler arasında 10 Ağustos 1920 tarihinde imzalanan Sevr Antlaşması'nın bir bölümü de ILO Anayasasıdır (Seha L.Meray-Osman Olcay, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri, Mondros Bırakışması, Sevr Andlaşması, İlgili Belgeler**, A.Ü.S.B.F. Yay.No.409, Ankara, 1977, Bölüm XII, M.374-414, s.168-178).

1948-1951'DE NELER OLDU?

İkinci Dünya Savaşı'nın kazanılmasında belirleyici güç, Sovyetler Birliği idi. Sovyetler Birliği faşizme karşı savaşta 20 milyondan fazla insanını kaybetti. Kızıl Ordu'nun 1942/43 kışında kazandığı Stalingrad direnişinde ve 1943 yazında kazandığı büyük Kursk Savaşı'nda Alman ordularının belkemiği kırıldı. Avrupa'yı ve insanlığı faşizmden kurtaran, Kızıl Ordu oldu. Müttefiklerin Normandiya Çıkartması ancak bu zaferlerden sonradır.

Emperyalizm ise 1946 yılı sonlarında soğuk savaş başlattı. Emperyalist güçler, Sovyetler Birliği'nde "özgür sendikacılık, toplu pazarlık ve grev hakları" bulunmadığı gerekçesiyle, ILO'yu Sovyetler Birliği'ne karşı kullanmaya çalıştılar. Sovyetler Birliği'nin 1940-1954 döneminde ILO üyesi olmaması, bu çabaları kolaylaştırdı. Bu dönemde kabul edilen 87 ve 98 sayılı ILO sözleşmeleri, daha sonraki yıllarda içtihatlarla geliştirildi ve bugünkü sendikal hak ve özgürlüklerin temelini oluşturdu.